Массе а мехкий пролетареш, вIашагIкхета!

СЕРОГЛО

Советски Союза Коммунистически парте Нохч-ГIалгIай обкома,
Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Советеи Министрий Советеи орган
(«СВЕТ») Орган Чечено-Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров Чечено-Ингушской АССР

Газета арадувл 1923 шера денз • ЕРА, 23 август, 1973 шу. • № 101 (5362). Мах 2 кеп.

СЕНТЯБРА КАЛЕНДАРАГIА

Ийслагlча пятилетка ххоллагlча, хоздамбеча шера къаьстта дика къахьегарца белгалъяьина я Грозненски химически комбината Козлов Юрий Павловича кулгалдеча № 131 йолча полиэтилен арахецара цеха коллектив. Комбинате хьалхара коттини кварца кара-тала. Цlе байрахи яьккхий до. Полиэтилен арахецара бархI бетта план 19 августе кхоачашъяьй цеха химикаша.

Иштта дика къахьегаш я Чингариев Заинды Хусейнович керте латтача гранулированни полиэтилен арахецача цеха коллектина а. Цу дийнахь денз сентябрь бетта календарагlа къахьегаш я из а.

Ер бутт бовлехьа шинна а цеха химикаша бархI бетта планагlа лаьрхIачул соцlа арахецарца 500 тонн гарга полиэтилен.

А. ТЕТЕРЕВА,
Грозненски химически комбината планнои отдела начальника заместитель.

* * *

Ухх шера планн социалистически декхараш ханал хьакха кхоачашдара шерра социалистически яьй йоаржаьлча Н. Анисимова цlерагlча Новогрозненски мехкдаьтта чакхдоахача заводе хьалха латташ я мехкдаьтта продукци арахецара бархI бетта план 14 августе кхоачашъяьв Волняков Иван Николаевич керте латтача № 43—3 йолча установка коллектива. Ханал ах бутт хьалха кхоачашъяьй бархI бетта задани Колесников Анатолий Александровичи Румянцев Петр Иванович керте латтача цхьаьлагlчеи кхоалагlчеи цехийн Горбатенко Константин Григорьевичча кулгалдеча № 21—2 йолча установкаи коллективаша.

Ухх юхейисача хана лаьрхIачул итташ азараш сомий махьа тайп-тайпара продукци арахецарга цlерагlча ахаш йоаржаьлча Н. Анисимова цlерагlча Новогрозненски мехкдаьтта чакхдоахача заводе Мельников Борис Алексеевича кулгалдеча парафинни цеха технологаша. Товарни продукци арахецара сентябрь бетта хьалхарча декада залапи 21-ча августа кхоачашъяьй шар. Хlанзлехьа бархI бетта планан соагlа арахийнай итташ азараш сомий махьа товарни продукци.

Уж толамаш доахача хьинарг кхъьегарца белгалъяьина я Мацинцева Мария, Петренко Виктор, Бирюков Владимир керте латтача участкаи коллективаш.

Б. ДОТМАРЗИЕВ.

А. Н. КОСЫГИН С. ТОДОРОВЦА ВIАШАГIКХЕТАР

21 августе Кремле КПСС ЦК Политбюро член, СССР Министрий Совета Председатель А. Н. Косыгина вIашагIкхийтар БКП ЦК Политбюро членаца, НРБ Министрий Совета Председатель С. Тодоровца сийна.

КПСС ЦК-ни БКП ЦК-ни, шинна а мехкий правительстваниг, хIаьта шитта социалистически мехкий коммунистически болхлоп партей кулгалхоша Крыме хиначул вIашагIкхетарг тIаийача решенешка хьежжа СЭВ членаи долча мехкий социалистически экономически интеграци кIоарзье а.

ВIашаи дувцаи дар дег тIара кхетедеш, норьюстий хьале чакхдаьлар вIашагIкхетер.

* * *

КПСС ЦК Политбюро членаи, СССР Министрий Совета Председателе А. Н. Косыгина шу оттадар БКП ЦК Политбюро членаи, НРБ Министрий Совета Председателе С. Тодоровна сийна. Дог-ларIеш тIехь чакхдьйначу шуи тIа лакъа доанаш бар КПСС ЦК Политбюро член, СССР Министрий Совета Председателе А. Н. Косыгина шу оттадар НРБ-ен правительствоца керте даттараша дика мах бир хьалхъа боахама планаш кхоачашъеи яйтта бухамаш а делладеш вIаши гIулакхаш леладараш хьахинначу борката. белгалдьяькхар, советско-болгарски экономически бухзамех хьабоала пайде яьсамбакхаран социалистни коммунизна хьалъяра декхараш толамца кхоачашпаран тIа-тIа цуи лоазохIам лаккхув чилар. ВIаши барт а хинна де лерIаеш кхоачашдеро новкъосташ денгара СССР-ан НРБ-ен юкъе вежарашка доза вIаши гIулакхаш леладеларг дIахо дерIаодаладе а.

(ТАСС).

СССР МИНИСТРИЙ СОВЕТЕ

1971 — 1975 шераниа СССР хьалхъа боахам дерIаоболабара пхе шера планех йоаг КПСС XXIV съезда Директивни хьоачаш а ешг, СССР Министрий Совето тIаийаьд «Берарlа йолчеи, бер дальчеи, цамогаи долча бера Iунал дечеи хана кхалдог пособеш бешша Iалашьеча тоаларех» бола сонам.

Цу соцамца лерхIаи да баьхеи тIулакхеи болча кхаллаца, цу дальхе профсоюза чIанан кхоачашъеи кхалнаха, дар къахьегама стаж мелла яр ьаьнц бе-баьнца доташ, берагlа болчеи бер дальчеи хана дерIаозаяча алапе боарамаш царна пособеш лулга. Берарlа отпуске йолча деношкеи бер дальча хапеи цу нормах пособеш лулга юкъе доалалу 1973 шера 1 декабре денз.

Тхуда да, 14 цу кхоачаиза цамогаи долча бераштта Iунал дарах луш дола больничин листи пособин, цхьабаьхьа, 7 календарни денаи тIехдоаханг, цунна Iуьйр меI эпача хана чуьл дала дезаг, хIаьта цIендаш боаташ шоашт бисача новкостиг, жерошт, цIа-хьа къаьстача кхаллаьхеи 7 шо кхаллаьнаи цамогаи долча бераштта Iунал дара луш дола больничин листи пособин даларе белгалъяь порядок кхъьеболаш 1973 шера 1 декабре денз, мехка районашка хьежжа цхьатарра а я боаханг.

ПАРТИЙНО-БОАХАМА АКТИВА СОБРАНИ

Сеихан КПСС обкома политически просвещене цIагIа республика партийно-боахама активна собрани хилар. Собрани **хьайIагар КПСС Нохч-ГIалгIай обкома** секретарь **Х. Х. Бокова.** Цига «Калининградски всеобщи вокъерча образованеча баьхар чакхдаккхархьи общеобразовательни школаш» йолаи йодача хана дегIаьхьулараш» бола КПСС ЦК, СССР Министрий Совета соцам кхоачашбарех» яха доклад йир Нохч-ГIалгIай АССР Министрий Совета председателя заместителя **Н. К. Байбулатова.**

Прениешка кхамаллаш дир **П. Н. Громова** — КПСС Грозненски горкома секретаре, **С. А. Шампова** — Шалински райисполкома председателя, **Б. И. Чагаева** — «Комсомольский» виносовхоза директора, **А. Е. Кучерова** — профтехобразование управленне чаьнаш а деккараш кхоачашдеш волчо, **А-Х. Х. Барахоева** — КПСС Малгобецкин горкома секретара, **М. У. Умарова** — республика просвещене министра, **В. А. Новалева** — «Красный молот» завода завкома председателя, **А. Г. Митрофанова** — ВЛКСМ обкома секретара.

Дийнаха деших резолюци тIаийаьр собране доакъашхонца.

БИЗЗАГIА ПАЙДА ЭЦА БАЛХА ХIАРА ДЕНАХ!

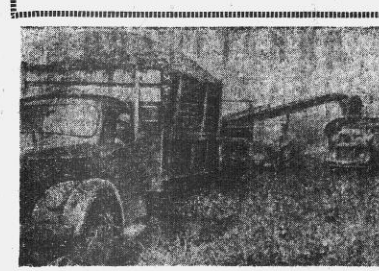

Ялат чунйца баьннаб Грозненски района «Ермоловский» совхоза механизаторашка. Юьа а деррига яьзаш доаьъар Iалашдара тIедерзадаьл совхоза механизатораша. Уьх шера соахкарчул дуккагIа доакъар кийчье лаьрхIад цар. Шолагlча отдедене слюса хьажжа хьоахач я хIанз.

Хlара дийнаьх лаккара хьоахача маш доах хьажжа хьоахача Алгериев Бисас. Дийнаьх 40 тонн хьажжа силос кIоаг тIа дIаьхьыйт цо. Цун агрегатага хьаданза болх бе торо хулийт шоферша Джабраилов Аланеи (сурта тIа хьалхарча плане) Шапиев Сайд-Хьасанеи (шолагlча плане).

Я. ЦУЕВА сурт.

ХЬУВКЪАМ ЧУЭЦАШБА

Сомийн башхазваьйн башхаьдика хьувкъам кхебалб уьх шера Ачхой - Мартановски района «Орджоникидзевский» совхоза болхлоша. Хlара дийнаьх дукха пах хул чIхаза сомий бешамашкеи баьнадаларий кхашкеи къахьегаш. Цар шолг хур ду керда долучча тайпара уж даараш города кхъьегарчашка дIакхаьчийта гIерташ.

Духха ба совхозе йоккха опыт йолаи говзавчаш. Кхъьегара доккхий тодамаш лоаь Хатаев Гайбат-бе кулгалдеча сомий бешамаш леладераша я, Халдыкаровна Медиана Тумсоев Ширипех кулгалдеча баьнадаларан леладера бригадина я. Цу бригадаьй членаша толамца кхоачашну Iажаши, кхораши, кабуши, помидораши хьалхарен уж паччахьалкхеена дIаьлараш деккараш. Белгалдьяьна дика пах хул чIхаза сомий бешамашкеи баьнадаларий кхашкеи къахьегаш ба баьнадаларан хьалгулдеш бола болхлой Хаджиева Зайпат, Хасаханова Написат, Темагова Зина, кIобIараш. Царех хIараме шоай дийнахьара балха норма 150—160 процент кхоачашъеш.

— Тха боахама сомий бешамаш леладераша, — йоьа совхоза сомий бешамаш леладера гIулакха долча агронома Датаев Зелимхан, — шерра социалистически яьй йоаржаьлий цхьаьккха сом ца тадхийташ бешамашкара бергота къьхьам хаппаьх тхуна ран пачхьалкхеена из дIабаларан тIехьа. ЙийслагIча пятилетка ххоллагIча, хоздамбеча шера планагIа 2500 тонн баьнадараш 2340 тонн сомн бохка бешаш да тхо паччахьалкхеига. Хlаьта оаха, тхоай торонаш а лаьрхIа соцам баьб 6500 тоннах кIеззигагIа боаташ сом дIабала. Хlанз сом бохкара шера план кхоачашъе гарга да тхо.

Совхоза кхаьккхи сомий бешамашкеи. болх сихбеннаб. Шоашта хьалхашка латта декхараш толамца кхоачашдеш уйла йолаш дынаре къахьегаш ба совхоза болхлой.

А. САЛМАНОВ.

ТРАКТОРАШ ЛЕХКАРАШ — МЕХКАРИЙ

Надтеречни района «Братский» совхоза комсий кхашка гIолла кадай дела трактор лехкар Лячина Бука я.

8 класс яьккха йоаллаше а Калининерча профтехучуьлнше трактористий курсашка деша яхар из. Шоай совхозера ше цаI мара ца хилар дагадоаллар цунне.

Цу а ена шийца училше цIаIагIар цо Абукаева Марети Догадаева Маднаи. Хlанз уж кхокхе а цу совхозе трактораш тIа болх беш я.

М. КАРАЕВ.

ФУД НОВКЪА?

БАЬЦАДААРАШ ЛЕЛАДЕРАШ БОЛЧА

Грозненски «Родина» яхача совхоза коллектив уьх шера 10450 тонн баьнадараш, 3850 тонн сом паччахьалкхеена бохка бешаш я. Город Грознерча мах бена организенешкеи консервни заводашкеи хьалхара 4 азар тонн гарга баьнадараш, 1100 тонн сом дIабоннаб совхоза кхъьегамхошца.

Бохкача баьнадараш сомн керда болча хана кхай тIара, бешамашкара боагIгIа тайпара бахача нахага дIакхачийтар. Городе бахача нака гIулакх дар тоадара уьх шера эгара хьалха дика хIама кхъьедоладаьл совхозе.

Ший довзон-тIа совхозо хьаьй приемно-сдаточни пункт. Халдаина шига ва горплодоовощторгера товаровед. Ший организацие пранзвайна ду цунга тикашка сеача продукцена. Цунга хьежжа машинаш хьаех товароведа. Иш гIулакх чIоагIа ахтуув баьн да совхозе ва горплодоовощторга а. Хьалха бохамо хьаийта продукци стандартах йоаташ машинаш юхахьежаеш моттигаш пийслора. Хlанз шитта ган. Тарраз оагча хана мел беча организаце вакал дикалга, дозалга хьож. Хьаьта ваташ йола продукци хlанзахьа тика тIа дIакхочийтаг. Совхоза болхлой азаш машинашца уж юйоассае. Этгара чIоагIагIа боахама эпача хана машинаш а мукъайоал.

Ухх шера дика ахтуув йолаш хьалаш хIинца помидораш, морковь, баьклажаний, сибаз, кIарсаш цхьаьккха. Цихьабакъда, каст-жаста дийахача догIаеш фитофтор яха лазар хIинца помидораш йовра кхерам эттар.

Совхоза помидораш кIеззча бригада бригадира Соляшкина Антонина Дмитриевнас хIанзахьа оаш дахьккор ду бирсача лазара духьала. СезонагIа массеежаза боодоски жидкость, хамиции, медин хлорокись, холаш обработать йир. Хlанз я нагтахь ийслу 46 тестар йолча цун кхай тIа цу дазарах йиса дараш йоахха помидораш.

А. Д. Солнышкинас, цун новкъосташ а Н. Поселовас дазар да деш датича Меретьева Алпас 49 гектар хулаш дола кха доадаьл. ПланагIа цу кхай тIара 980 тонн помидораш иса ешаш ир цун бригада. Цихьабакъда яргIоучоа ца веловаьл тIама хургдан. Пхеа-тхоа-ца-хIама-ялар-ца-тIама-я. Из чIоагIа Iатташарца паччахьалкхеен план кхоачашъяра.

...Пхеа-тхоа-ца-хIама-ялар-ца-тIама-я. Из чIоагIа Iатташарца паччахьалкхеен план кхоачашъяра.

Пхеа-тхоа-ца-хIама-ялар-ца-тIама-я. Из чIоагIа Iатташарца паччахьалкхеен план кхоачашъяра.

...Пхеахьарча хана даьккача дийахача деношка цхьатарра кхаьлай помидораш. Хlаьта уж совхозе 270 гектар я. Ца йойташ уж чувнарап кийчьарп дукха болхлой эш совхоза. Хlаьта уччаза хIара дийнаьх кхай тIа арадоалаш совхоза болхлоех 472 саг мара ваи. Хlанзалга баьнадараш кхедераашта совхоза новкъостад даьд «Юность» яхача комсомольско-молодежной кхаьъегама лагере хиначу город Грозненча дукхахча цколашкара дешархошца.

Хlаьта хIанз? Помидораш цхьатарра кхачча ха ма йий. Уж чувцийта, кийчьера мишта кхоачашдеро совхозе? Шоай низах баьнадараша соми хиначьяь на бойташ чуба низ кхоачарбан совхоза. Новкъостад да город Грозненча предприятешкарга уч-реждеешкарен болхлой хьежжа КПСС Ленинскин Заводской райкомаца. Цхьабаьхьа цIеззига тIейит нах. Маладца, дIалаьхьа «Ираидийнах» 600 сар хьожане лаьрхIача КПСС Ленинскин райкомо 121 сар мара хьожанаваьш. Иштта дедарионаш юкъяйт КПСС Заводской райкомо я. Помидорашни кхIызола баьнадараш во чуьнара цхьа баьнаб да из. Кертера дар цхьаьккха да. Совхозе духха нах бах. Цхьабакъда, баьнадараш чуьнара уж юкъеозара беш бодх бац уьхаза. Хlаьта город Грознерча предприятешкареи учреждеешкарен баьхкийтача болхлоша Iалашдан баьнадараш гулдара оттаяь норман, кхоачашъеш, цун баьъан да къахьегама дисциплина дола хIинца ир предприятеи, учреждеений кулгалхой оагIонагIахьара шар балха боагIгIан бола тIехьожкам да лоаттабарг.

Совхозе хьаддина болх бечар дийнаьх 500—600 килограмм помидораш гулъяь. Иштта лаьхара кхоkхаман гойт городера новкъостала баьъажча цхьабаргаш я, «Художник» яхача фабрикера нов. Юкъе хIара дийнаьх тIехкхоачашъеш норма. Уж санна баргаш кIезига да. Iалыната дукха ба дийнаьх 40—50 килограмм мара помидораш ца лоаттабарг. Хьуна защитни оасашта юкъе Iийне баргIа ловраш, «Хlаьта а ялар-ца-тIама-я. Из чIоагIа Iатташарца паччахьалкхеен план кхоачашъяра.

...Пхеахьарча хана даьккача дийахача деношка цхьатарра кхаьлай помидораш. Хlаьта уж совхозе 270 гектар я. Ца йойташ уж чувнарап кийчьарп дукха болхлой эш совхоза. Хlаьта уччаза хIара дийнаьх кхай тIа арадоалаш совхоза болхлоех 472 сар мара ваи. Хlанзалга баьнадараш кхедераашта совхоза новкъостад даьд «Юность» яхача комсомольско-молодежной кхаьъегама лагере хиначу город Грозненча дукхахча цколашкара дешархошца.

Хlаьта хIанз? Помидораш цхьатарра кхачча ха ма йий. Уж чувцийта, кийчьера мишта кхоачашдеро совхозе? Шоай низах баьнадараша соми хиначьяь на бойташ чуба низ кхоачарбан совхоза. Новкъостад да город Грозненча предприятешкареи учреждеешкарен баьхкийтача болхлоша Iалашдан баьнадараш гулдара оттаяь норман, кхоачашъеш, цун баьъан да къахьегама дисциплина дола хIинца ир предприятеи, учреждеений кулгалхой оагIонагIахьара шар балха боагIгIан бола тIехьожкам да лоаттабарг.

Совхозе хьаддина болх бечар дийнаьх 500—600 килограмм помидораш гулъяь. Иштта лаьхара кхоkхаман гойт городера новкъостала баьъажча цхьабаргаш я, «Художник» яхача фабрикера нов. Юкъе хIара дийнаьх тIехкхоачашъеш норма. Уж санна баргаш кIезига да. Iалыната дукха ба дийнаьх 40—50 килограмм мара помидораш ца лоаттабарг. Хьуна защитни оасашта юкъе Iийне баргIа ловраш, «Хlаьта а ялар-ца-тIама-я. Из чIоагIа Iатташарца паччахьалкхеен план кхоачашъяра.

Совхозе помидораш кIеззча бригада бригадира Соляшкина Антонина Дмитриевнас хIанзахьа оаш дахьккор ду бирсача лазара духьала. СезонагIа массеежаза боодоски жидкость, хамиции, медин хлорокись, холаш обработать йир. Хlанз я нагтахь ийслу 46 тестар йолча цун кхай тIа цу дазарах йиса дараш йоахха помидораш.

А. Д. Солнышкинас, цун новкъосташ а Н. Поселовас дазар да деш датича Меретьева Алпас 49 гектар хулаш дола кха доадаьл. ПланагIа цу кхай тIара 980 тонн помидораш иса ешаш ир цун бригада. Цихьабакъда яргIоучоа ца веловаьл тIама хургдан. Пхеа-тхоа-ца-хIама-ялар-ца-тIама-я.

МИШТА КХОАЧАШДУ СОЦИАЛИСТИЧЕСКИ ДЕКХАРАШ

НИЙСАЧА НОВКЪА

Ухх карарча шера хьалхара ах шу лакха производственни хьокхамаш доаьдий чакхдаьккхад Назрановски Ахриев Гапурра цIерагIча заводе коллективо. Пятилетка хоздамбеча шера планан соагIа 100 азар сома махьа продукци яккха дош деанадар заводо болхлоша, хIаьта хIанзалехьа планан соагIа ежка продукци 138 азар сома махьа я.

«Производственни резервеех пайда эцIагIа тоадараш халкъа бохаме экономе режим тIоагIъярах» йолаи КПСС ЦК, СССР Министрий Совета, ВЦСПС, ВЛКСМ ЦК письмоеш IалдехарашI дац ца долийташ къьхьегаш хIинца заводчашца кхетамца пайда яйпаб производстве резервеех. Хlара беття 15 азар сом кхоллаб цаю. Из цеттерча даьккс продукци хьаеп дIадохийтар хIезигадарах хьахинпар за. 1972 шера хIинцачух уж шера тIаийаьд дехьхоеш 6 процент даккъе - еэаи яр къьхьегама оисарле. Чакхдьяьнча ах шера итогашка хьежача 118 процент хилар из.

Духха маьхера пашредложенеш тийпнай завода болллоша. Уж балха юкъекхуьлар бахьан долаш дика лаккъенай производстве экономически эффективность. Тlаийца хIинца социалистически декхарех керда технологи балха юкъекхуьлараг ухх шера 50 азар сома кхомбе безаш яр завода коллектив. Хьалхара ах шера технолог керлача механизе болх бе балараг 36 азар сом кхоаьдьяь.

Вай шоатен правительствоан массага а ший кертгера терклам тIахIайтаб советски хьалхара доаьдар хьалхара ах шера хьалхара мотти яйпча, хIаьта Орджоникидзече «ОЗАТЭ» яхача заводан предприятеши декхарийла яьй наха чIа товараш эрахоца. Иштта наха яца товараш арахецаеш я Назранерча завод а. Хlанзлехьа заводо арахийнача товарий мах соалаь ухх хана хиначуьа 357 азар сом,а тIех ба. Хlаьта цар ухх шерара декхар 131 азар сома дуккагIа арахецарга аьнца мара дац.

Лоаръхlаме гIулакх да юрта боахама кхъьегамхошли промышленносто болллой барт чIоагIбар, цар шоайла дIа-юха новкъостал дар. Назрановски «Электроинструмент» цIа болашш юртбоахама кхъьегамхошта де новкъостал долаши предприяти я.

Юрта боахама кхъьегамхоша шоашка дь заказаш хьаьад дукха хьалха, хьалхара ах шу чакхдоаллаш цхоачашдаьд цар. Районна совхозашта дIахо а эша новкъостад деш я завод.

Цифрашен факташ цхььокхача тайпара, дакъа да Назрановски «Электроинструмент» завода болллоша, даьха толамаш.

Мишта вIашIехьадьяьнад оттаяь йолаш йолча Грозненски «Электроприборан» социалистически яьс яьлнача кхоачаза завода хьалхарча ах шера хьалхара мотти яйпча, хIаьта Орджоникидзече «ОЗАТЭ» яхача заводан предприятеши декхарийла яьй наха чIа товараш эрахоца. Иштта дукхагIа заводаьнна хьалхара

БЕРРИГАШ А БАЛХА ТІЕРА ХИЛЧА

Сунженски районна Орджоникидзе цІергІча колхоза къахьегамхоша 1973 шера ТІаийца хинна социалистически декхараш дар 980 тонн фийр бола пІал, 300 тонн шура, 132 тонн дуал паччахьалхечча хохка.

Цул совгІа хьайбашта шортта тоьаргалоллш доахьар кийчде дезаш бар колхозхоь.

Колхозера тороваилка хьежжа ТІаийца хинна декхараш кхоачашдора де мел деза дар. Масала, колхозо шиъ хинна ДІадІйра дикагІча сортех долча «Безостая», «Кавказ» яха кІи. Кхаъна тоьал минеральни органически удобрени тайсар. «

Юртбахама техника тоаеча, ялат дІадуьйча, хьайбай процентношеца лакъера хьоьсаш лоатабева кепте датташ а партебоалараша хьокхам телараш а коммунистан ба.

Кхаъна хьайбаш леладелг пеЦорм партийни организацина цІеъа дийца Іанвар социалистически яхь колхоза къахьегамхоша кхъе шерра доаржжара гІулакх. Ялт лелара гІулакх кепдора декхарашка хьежжа тоадир оаха.

Ишт хьанан кхо па деш, хьийга къ эеха доизар. Пачахьалкхечча хьайбай продукции Бохкара 7 бетта план а, социалистически декхараш а толамца кхсоачашдац. Чакхдалинача ах шера колхозо планиг совгІа дезкхал пулш цийп.

Шера дикагІча яккхара хьаде кхъхьег № 1 йолча шиърийтоварни фема партизанорга, Первомайски юрта совета депутата Героева Мочкий Ахьета. Цо деш леладелг тІара 1974 шера 1000 килограмм шура йоаккхарга аьина. ХІаъта чакхдалинача ах шера юкъера лакъера къкка шура 1000 килограмм хилар. Хьалхара мотти ІІа да хенаш хьайбага колхоза дикагІа йола доакрда. Дукккхара ахчан премени, пІе вымпелаш тийнай цунна. Ахьетах тІехьа ца йоаш хьайбага КПИСС обкома членалла кандидат Костоева ГІаьлье Хатишат. Нохч-ГІалгІай АССР Лакхенъярча Совета депутат, колхозан партком чеи Озоева Абдула Хамсат, ишт ткхьбаш.

ХІара шера лакха толамаш доих колхоза ГІаьсий леладелг, райсовета депутата Поповин Маринс.

Дог тІоздоаккхаш да укх шера тхо ялаташ а. Лакха ба колхозхоша кхебаь хьувьхьам. ТІаийца социалистически декхарех 23 центнер ялт дар хІара тестера тІара чуша дезаш хинна.

Юкъера лаврхІача оаха чуйпар — 32 центнер да.

Ала йиш яц дерриг из гІулакх хало йоаташ, атта хилар тха боахаме, аьина. Масала, ялат чуша ха хьагІаэттача массеех комбайн йисер пар — ТІа болх бе нах боаташ. Из гІулакх поашта хайча коммунисташа бригада учетчика В. Т. Дзейтова, бригадира Почта Х. Б. Озоевс, парте воацача шофера Х. Г. Озоева оаха берг6а цу комбайнаш тІа болх аьтар.

В. Дзейтоваг кхаъна комбайнер цІена яцар, цхьабаьна, цун болх хьокхамаш кхчнарел лохаг1а-м хилаеш. Дуккказа яьхар цо ШІе вымпели аханг пІеъмеш. Иштта дакха хьокхамаш доахьар хьабькхар Х. Г. Озоев, И. Батыгов, кхыбараш.

Ди-бийса ма кхоасаш комбайнерашкара хьатта, заготунктаиша ялат дІакхоъхьаш ба колхозна шоферан Гайтукаев Ахьмад, Озоев Султан, Битиев Мингирпи. Цаьрга ГІелхьа ца боссаш хьабоатІа Суженски автотранспорта предприятин техоа новкъостала бальха шофераш ЦІечоев Мухьмад, Гаглеев Къамбулат.

Колхозан къахьегамхоша дукха кІиъ, хьинар, балха-тоаш да-дахийта ба ух шера хьалкхебаь лакха хьувькам. ТІийца варгвал кхоалагІча, хоадамбева шера хьинаеш къахьегамий ШІерашкара, хІаъта а цхьабаьнера шІеран яха нехан ца са. Уж ба колхоза бригадирша Костоев Юнас, Гаракоев Зинудин, механизатораш Озоев Хьамид, Бузуртанов Хьасан, Хашиев Хьамид, Дзейтов Осман, Гайдаров Махьмуд, дукккха кхыбараш.

Кхъастта лог доагІа керттерча агрономаш Х. М. Костоевах дувца.

— Дерриге беркат лаьттах доал. Лекха хьувькъамат заха безам бесбо дерриге гІулакх де деш цуна. ХІаъта лаьтта па дезачо, цунца безам кІезига болчо бакъахьа да кхиалоа гІулакх шийна лечча, — яхаь дувш Хьасана.

Лаьтта ахь дезача тайпара аьхадий цу хьежжача цхьан кхай тІа ялат дІаде бокъо лаи агрономо. Нагалла сецна из оазача болх пІена ца деш мотти нийсъеча из юха оазийт цунга.

Агротехника дІакхоача тайпара лаьтта ахар, ялат дІадер, кхиалоа балхаш чакхдахар чІоаг1а лоарІаме-гІулакх да. Цунга хьежжа чуд хьалкхебу хьувькам а. Из дика кхетадеш ва агроном Костоев.

—Тхо колхоз вІашагІеллача чана дейз укх шера хьалкхебаьо сацина лакха хьувькам хиннабан. ХІаъта а чуйпаччу дуккха дукхагІа тха кхашка ялат хьалкхеле йийр я, яхаь дувш Хьасана. Шийна дагалаттар яхьачаше ерриге шера уйлаш тІаерзаяь ва Хьасан Іаиш.

Тха колхоз яр укх шера планагІа 5000 центнер ялат пІччахьалхенга лоаха сецна. Ялат дика хилар баьккал долаш оаха лекхар 7000 центнер да. Ерригача барХІалагІча пятилеткагІа тха колхозо лекхар лаьрхІача 500 центнер дукхагІа да йиш. Хьалха пачахьалхенга ялат ца дохкаш шера тІадиса хинна декхар укх шера тІерадаккха вІашагІеьхьалар тха.

Хьувькъам чуязза, аьита оттажча планагІа ялат хьоккхаш комбайнаш кхиалоашехьа тІехьара ча хьагудаь аргІаш де деззаш дар.

Тха колхоза хьайбаш леладу фермаш ший-шиъ кхаъна тІаийна я. Хьайбаш Іангара довхаргдолуа из хьувуза аттагІа хургдар цох тохаш йинч. Цудуъа оаха хо машина отгІар из болх бе.

Ча хьагудеча дика новкъостал диф тхона Мукмеерчеи Оплкамарчин школаш — дешархоша. Тайханоеча дийнаъь цар новкъостала 500 тонн хьагудаь ча да. Хьаъта а тхона хеттача тайпара дика леладелг тха ча вІашкатоха-ра гІулакх.

Партийни собрани йир оаха. Собране дийцар «Хьувькъам чуязза» партбюро вІашгІехьдаккхаран да деззар». Собране кхамьал дало Первомайски участка больница керттерча лора ахьар:

— Ялат чуязза а доаккар кІиндар а дуьхьала колхозхоь гІулакх хинна Іаи. Из юрта мел ваханн сога бехкхоачаме декхар да. Сона баьккаъьа хет ерриг ший пителагІенаш ара а яьна йеп, ча чуязза новкъостал дичъа. Вай, коммунисташ, хьалха а дайна хьокхам дой вожаш а юстара бусаргбоп.

Массара рамза а волиш 2—3 лийнаъь доакъар кийчеча цоькостал дерриг, аьина декхар тІаийнар коммунистаца. Денна деш кхоачашдер. Коммунисташа цини дийнаъь кхашкара хьалха а ера вІашкатехар 70 тонн ча. Шишша - кхоккха норма йора цу деношка хІара коммуниста. Іурра дейн сарралца ФОЬьх ешаш-цар. Уж балхаш деча хьинаре кхьасгаш бю Первомайски барт-кІшеларча школа директор Б. Битиев, Мужечерча кхъерга школа завуч А. Гайтукиев, Первомайски бухзама отделене начальник Х. Накостоев, зоотехник С.' Іьарпов, ветарач А. Мамилов, кхыбараш.

А. ЧАПАНОВ,
Сунженски района Орджоникидзе цІергІча колхоза партКома секретарь.

«Серп и Молот» ахача Московски завода металлургашца толамца кхоачашду вайсагІча пятилетка кхоалагІча, хоадамбева шера тІаийца социалистически декхараш.

Къахьегам дика вІашгІехьбакхарах колективца хІара шера дукхагІа арахьец болати прокати. Дукхьал хьалхарча ах шера металлургаша арахьнйдар планал совгІа 1,5 миллион сома маьха металлаш. Хьалхарчеи шолларІеи кварталх производственни хьокхамаш лакха хилар бакъал долаш предприятие коллектива. Ерригпогодинни социалистически яхь юкъе хьалхара моттиги СССР Таьжжача металлургие Министерствои металлургически промышленноста профсоюза ЦК-ан Цеь Байархи синай.

СУРТА ТІА: хьалхе лелаечарех цаІ вола мартеновски печа сталенйр коммунист П. Н. Забегаев (зардеха), цун гІочча В. И. Савченко. Шу доаделеча гІоне шор бригада счета тІа яхьа в 200 тонн планал совгІа йола металл.

В. СОБОЛЕВА, журт.
ТАСС фотохроника.

ШЕРА ПЛАН КХОАЧАШЪЬЯЙ

«Минеральная-4» яхача моттиге дика тоьал баьккхаб Старогрозненски бурутохара балкхи управленена чуйпаччу ший коммунист Заярный Михаил керт латтача бурсовой бригадо.

ПланагІа укх яйсаннІча пятилетка кхоалагІча, хоалламбета тІера 2080 метр бурудегІарйр. Бурун сиха тохарах бурун тохача остех биязе пайда эцарах, реагенташ, электроэнергин, кхийла материалаш, комменг дІаязийтарах дуьхьал августа 15 дийнахь бан пайда 33879 сом да, ХІаъта шу доладелча дейз 111579 сома паччахьалкхенга ружька кхолир.

Хьаннан телаш къахьегам да скважинаша бурун тохаш да смешни мастерал коммунистаи Бугаев Алексей, Трубицин Иван, Мингеев Павел, Колотилов Александр. ЦІахьдалш болу беш я слесарь Ковани Николай ТІехьожам лоаттабу бурудегІарйна механизмаш.

Укх шера бурун тохиша 5250 метр дІакхоъде доу денна бурун бурудегІарша.

Мехкадаьтта чекаш дІахо тохкаш я.

А. ТИЩЕНКО.

Пайдане вІашагІкхетар

Укх деношка Владимир Ильич Ленина цІергІча мехкадаьтта чакхдоаханча завода колхозница сакъердаме вІашагІкхетар хилар ГІалгІай поэтий Яндиев Джамалдинен Чажиев Салиев. Царца цхьана шера дакъа доацар вай ленинградски кхоа почт-переводчик Вольский Сергей а.

Завода клубе гулбенибар дукха хьа болхлой. ГІалгІай поэтана боллхьоте баййина шолг стихотворенеш, дийцар Нохч - ГІалгІай литературах лаьна. Завода болхлоша поэтанна дийхар вай республика мехкадаьтлоч лаьна йолеллга. ВІашагІкхетар чакхдаханча тІехьагІа хьавшаьта завода болхлошкарга партийни профсоюзни организацеи цІерагІ болхлой бюро завода профсоюзни комитета председателна новкъостга Хорамера.

О. ШАДИЕВ.

«ГРОЗЭНЕРГО» РАЦИОНАЛИЗАТОРАШ

«Грозэнерго» районни энергетически управленне предприяте новаторий йоаккхаго дерриге дакъа-ва хьавшаьта бохь бола оборудовани тешамен пайда беши хІара, къахьегама оьсарле лаьхьяра-гІулакха.

ШІабахана воххІ бетта производственна юкъейхьаьчар рационализаторски предложени, цох хьаханна экономически пайда 133 мар сом да. Энергетикаша новаторашца толамца кхоачашду шоай социалистически декхараш.

Юкъейхьаьча рационализаторски предложенеех дикагІчарех я: «Экскаватор-драглайн 5КС-3 яха ишнсов дІоадалара» яха предложени. Цох пачахьалкхенна хьаханна пайда 10778 сом да. Цу предложенге автораш ба А. А. Зуева И. Я. Орлова.

Иштта мах болаш я «Бакашка цІелочь» йоаккхеча температура контроль автотара яха предложени я. Хьаханна пайда барт1 мар сом да. Цун авторан ба А. А. Дзодзиева, Н. А. Сердобинца, Г. П. Митянин.

«Грозэнерго» районни дикагІча лоарІаеча рационализаторех ба А. Малюкин, А. Доценко, И. Мрищук, А. Таинкин.

Х. СУРУДЖАНЦ,
«Грозэнерго» оператор.

СОВГІАТАШ— КОТБАЬННАРАШТА

Нохч-ГІалгІай АССР Министрий Советон обласпопроба Президиумо ноагІар-ша 1973 шера хьалхарча ах шера предприятеша, сбхлозаша, колхозаша шоссейни пайхьаш дахкаран долаш дарин тоьалгара республика районаштга пхьа йоккха социалистически яхьа.

Республика Министрий Советон обласпопроба карара кара тесъ ЦІе баьккхаб ший предприятен премен хьокхаш пайхьаш дахкаран ремонт ирен план 105,9 процент кхоачашъяьча Веденски районна.

Шоллагіа ахчан премн хьокхаш ший Ножай-Юртовски районна пайхьаш дехкаяьта. Белгалбаьккхаб УРЗ-Мартановски, Шелковски районна пайхьаш дехкараша бан дика районна болх а.

Я. БУБНЕНКО.

СТАРОГРОЗНЕНСКИ НОВАТОРАШ

Производства технологи эрганкхха тоьара гІулакха хоалуш лакъа юкъейхьу «Старогрозненьтрацион» новаторашца. Цу пайданерча творчески тоьа та дакъа доацаш шн бІаь гаргІа болхлон специалистги ва.

Шу доладелча денз шар ениай 160 рацпредложени, царех бІаькхоь производствана юкъейхьаяьнй. Цу предложенеша бан пайда 75 эзар сом бо.

Творчески балка тІа хьинаре дакъа доаш вокхахІаьлча мастера Ф. Литвинюка, токара Ю. Маньязова, нихенера А. Сергеева, сварра Н. Апанасенко, кхыбараш.

П. ЗАВЬЯШВИЛИ.

Къахьегама Шеча Байракъа орден лелаеба В. И. Ленина цІергІча мехкадаьтта чакхлоахача завода газофракционирующи установке № 4 йолча цехо дика болх беш я комсомолка Кудюкова Анна. Грозненски химико – технологически техникум чакхъьякхъачуд тІехьагІа оператора гІоначалла балха ера из цига.

Боккхача безамца Іомаю Анна установка технологически процесс. Дакъа лоаш завода общественни а спортивни а вахарг.

Цо болх беча установка «Комсомольски къахьегама бригада». яха сийлен цІи деллю. ВоххІ бетта план 100,5 процента 14 июле кхоачашйир установка колективо.

СУРТА ТІА: установка начальник Р. Я. Булгакова Кудюковайна установка балха режим дІайовзийташ йоаш.

Текста сурти А. Кичикова.

«СЕРДАЛО»
3-оагІ, — 23 август, 1973 шу.

ТІЕХЬАБУСАРАШ ХИЛА ЙИШ ЯЦ!

ДИКАГІЧАРЦА НИЙСЛЕ

НйсларІча пятилетка кхоалагІча тха шера шоллагІа ах шу хьинар кхо па деш къахьегам дІаДолаДалъча республика хьалха латтача гІиллоцІеча организацеи коллективаша соцнстическнча яхьа тІаТІа керда толамаш доах. Укх шера хьинаре къахьег Нохч-ГІалгІай гІиллоцІеча управленне СМУ-3 (начальник П. И. Евтухов, цІергоранишна секретарь П. П. Тумакова). Подряди балхаш лаРа ворхІ бетта план 131 процент кхоачашъяьлй цо, ший низана гІиллой-монтажни балхаш дара план 171 процент кхоачашъяьй. Цу управленне СМУ-7 коллективо доаха къахьегама толамаш а дог ГІоздоахаш да (начальник О. В. Алейников, парторганизацне секретарь Б. И. Крылов). ШоллагІча кварталге балка балха нтогаш яьчуз тІелыагІа цунна ший СССР Минпромстроеин гІиллоцхой профсоюза ЦК-ан карара кара, тема Цце байбовк а, ниггта гІиллоцІеча управленен карара кара тоьа Цце байбаьх а. СМУ-7 плотницкий бригада (бригадир Е. А. Панков) промышленнна гІиллоцІеча Министерствоца ГІалгІай балха бригала лоарХІаш я.

Шерра социалистически яхь йоаржжарах, къахьегам дика вІашгІельбакхарах ворхІ бетта программа толамца кхоачашъяьй «Союзпромэксказашина» Грозненски СУ, «Монтажтермоизоляция» Грозненски СУ, «Юзнонтажавтоматика» СМУ, «Центроспецстрой» СМУ, № 7 йолча треста МУС-а, «Хьалхечтрансмонтаж» монтажни управленне, «Севкавнефтегазстрой» объединенне СУ-7, СУ-11, «Чечнигеосельстрой». «Чечнигазстрой» трестий коллективаша, кхыбараш.

ЦІхьабакъда, гІиллоцхой, монтажний цхьабаьна коллективаша цо дика къахьегамаш толамаш дахча дале а, дІахо, йодача хана да метагродешан да дуккхача организацеша, предприятеша ханна обществени хьалха на на кхар санна дола гІулакх, планан кхоачаш ца ела, чакхдоаха гІиллоцІемонтажни балхаш эсала хилар, царга дІадолар планал совгІа кхларо.

Ворхі бетта итогех 83 организацех 43 организацне кхоачашъяьш подрядни балхаш дара план, кхелга. ВІашагІкхетар чакхдаханча тІехьагІа хьавшаьта завода болхлошкарга партийни профсоюзни организацеи цІерагІ болхлой бюро завода профсоюзни комитета председателна новкъостга Хорамера.

О. ШАДИЕВ.

ЦХЬАН КОЛХОЗА ТАХАНАРЕИ ХУРГДОЛЕИ ВАХАР

Льювски область «Россия» яхача колхозе боахам дегІабоалабара план вІашгІехьъьякхай, ца тІа артель экономически дегІаяра дешаш айхха дувзадаь да юрта социальни проблеммаш вахаре чакхъяьрца: колхозхой кхъьягамеи бытеи хьалаш тоодарш, цар хьад-торон культурин боарамеи лакхбарш. Из лаи кхоачашъяра хьакъосца АПН корреспондента дува «Россия» колхоза правленне председателца БУБЛИНЕ Иванца.

Боахам пІенагІа делабар—социалистически экономика тоьаме дегІаяьхулара лард. Цудуъьл перспективни планировани елга шун артела керда хІинхьамаш дан. ТІахкха сецна датт хоадам бо-лаш йоаш «социальни дегІахара планан» массанахьа йолаш йолча производственно - экономически программан юкъера башхало. Хьагучох, из башхало йолаш я-кх?

— Йолга бакъда. Цун белгалонаш ерриг я. Социальни планировани ларделарш пьяьха маттерпально-бытовойи духовнии хьаштан ма хьуьха диззаргІа кхоачашдара, обществентно опнсценеш дІахо йодача хана дегІакхувьлара декхар. Цу тІа вай «социальни планн» колхоза производственни карагІдьяьнарех, боахам производственно - экономически дегІабара программа толамца кхоачашъяьрх тийца я.

Колхоз производственно - экономически дегІаяра планн санна, таханара гІулакхашш гаргІарча, тІехь тІайоаІача хана артель дегІаяра декхараши малагІча хьал тІа да терхаз я леш организацнонно - боахамеи социальни проблемай ерриг комплекс боКъонца тахкара дарда тІа оттаю «социальни планэ». Цудуъьл социальни дегІахарах планн вІашгІехьйоккхиллеи оттаелеи УССР Гилмай Академе экономика института Львовски отделене Гилмахой новкъостлаца чакхдьяьккар оаха. Цу тІа белгалдаь да индустриальни гортбоахама производстеча хьалашка болх берг6ола квалнфицированни кадраш кийчбир, социалистически гІулакхаш дІа-хьа леладелга эргадоахаш тооделга, - къахьегама дисциплина тІоагІьелга, аьитеческтвенни являенеша къовсам лоаттабебга, колхозхой культура лоакъьелга, цар бытА хьалаш тоаделга, ишта къьдарш санна долга лоарХІаме деанан.

— Дувцал тхона, лоацца, колхоза экономика дегІакхувьларах.

— Тха боахам духха доакъош чудоьлш ба. 1970 шера 2386 гектар льяьтет 1275 доккхеи ІІкхьа минген бежан а долош цхьа миллион 200 эзарн сом пайда нйлар оаха. 1972 шера иллал лаьтет хьалха хиннабан гаргІа бежжани долаш цхьа миллнон ях хиллнони хилар тхона баьнна пайда. Шура иккхара специализацни ш я колхоз. Цудуъьл нйслаГІа пятилетка чакхйоалача хана дулх доаккхирга кІезнига мара алсам а ца доаккхаш хІара 100 гектар дьяьтенаш тІа шера 700 центнер шура йоаккхирга Іалаіпде лорлГ оаха. Кхо шу хьалха 480 центнер мара иккхаюр оаха.

Пайдах малагІа дакъа къоастадергца социальни дегІаяра плана финансировани еча?

— 1975 шерага 1970 шера луш хинначуна нийсбича 30—35 процент дегІабоагІарбга артела членаната къьлбеГамах. Балха денах дІь, сом гаргІа ачча ца кхоачаш колхозхоно.

Йоккхий ассигнованеш ю оаха социально - культурин гІиллоцІ яра. Юртацка хьалъерья масеех дошколъни стационарни учреждени. Хіналле берий музыкални школа-семилетка филнал хьаййилай. Юртарча йиъ клуб УХХ шера тІаихстерарга яхь цхьаьна-ха цаІ. Хіаъта юртарча библиотекай книжни фонд пйслагІа пятилетка чакхйоалача хана 25 процент дегІаена хургьа.

Кхы цхьаьнхи тха йоахуо — ушахіелюо лорделга. Дарбан учреждеиеи хІара юрта я. Плана тІа бедгалдаь да медпункташца лаьрхІа керда ломешеиеи хьалъашка. Шина профилактореча лаьрхІа оборудованена заказ даьд, цига колхоза чотах, мах боапаш тІагІерттА къахьегаш кІира дакъахьачул тІехьагІа салоіаш зургбга хьайбани леладелаш механизаторааш.

Этгара тІехьа, колхозникий вахара хьалаш тоадара проблемаех. Чакхъьякхача пятилетка кердача пІеношца хІара шера 15—17 дезал баха хайра. Укх шера из цифра тхъаь хьаьнкгга кхачалаца лакхъеннай. Билки, Подусово, Брюховичи яхача юрташка кастта керда тикаш, пекареш, парикмахерскеи хьеслаларш.

Культурин - бытовой яхь чуйбаен ГІиллоцІ хьалъара дешаш леладелг артела правленне чуйоаГІа лаьрхІа йола службан я.

«Россия» колхозо вІашагІтехьа юртацка баха пах, кхарикий кхъчахъа баха дІаахара чотах, укх пятилеткагІа 8—10 процент кІезигагІгбга йоах специалистаца. Цунца дуллаеннча балха нна ца тоъаш дусзарздй шо?

— Из хила йиш йоаца хІама да. Вай заман механизацни автоматизацни йолча метте кхъамаз болхлой кхотех а доанаш юрта къахьегамхой гІиллоцІеча культурно - технический бюрага-мах лаьна де деза. Иштта, этгара лоарХІам болаш1а хулаш лаггквалнфицированнн кадраш вайчъяьра проблеммаш. Кердача техникаца Іалашъеш лаггт юрт, къахьа города «монополедеш» гІиллоцІеча профессеи юртА юкъейсаГІаш латт. Уж я, масела, инженер-электрик, техник - оператор санна яраш. Хіаъта тракторнста, комбайнера, шофера... ювца а хьашт дан.

1975 шерага тха тракторни парк цаІ аьдасса дегІабоагІарьга. Керда механизатораш эшаргба. Тоьал алсамъяргьа автобарки фермашкара механизмаш. Укхаза а нах мшарга. Цу гІулакха лаьрхІа профессионально - технически училищаца 50 трактористи шоферн, хьайбай бахьана кхо специалист, ужжал машинанна доахам дегІаргбарш, токарашца электрогазсварщик кІоабара ахча гІахьийгІа артела правленне. Колхоза гІиллоцІ дукхагІа с ларІахарах 25 специалист кхы тІа кийчбе незаргба.

Колхоза кадраш кийчбена лоарХІаме дакъа юкъеъхъуь тха школаша. Масала, соозк денз Костеневски юкъера школе пьускникаиты аттестатаца цхьана механизатора боьхонан тех. Хургбола специалистан кхебара ворхІ гектар лаьттен сни трактор-ни енний цу школана колхоз.

1971 шера артеле болх беш яр 14 лаьккера хьехарг образованн йола специалист. Укх шера 50 кьона колхозхо юкъерча общеобразовательни школашка заочно денза вагІа. Ворхі сан колхозн чотах институташкеи техникумашкеи лелла вагІа. ГІиллоцІ ангелоорожнна дешарга заведеиеи чакхъяька массеех специалист колхозашка болх бе яГабоагІаб. Цхьан дешаша аьлча, технически интеллигенце аьккалл духхал, социальни дегІахара планна тІа белгалдаьча тайпара. 1975 шерага ворхІазза алсамъяргьа.

Тха специальни дегІахара планан, шолна гучча тайпара, ярхаре толамца чакхйоалаш я. Хіара ден колхозхочун акхарга яраз, культурга яхь цо.

Владимир ПОПОВ,
АПН корр.

ДИКАГІБАРИЙ ОПЫТАХ ДЕША

«Сельские зори» яхчи РСФСР юрта боахама Министерствах, совхозий Министерствах эрнаьлин журнала августера номер «Дешлагіа яккха духли шурен» яхи передовой статья а лоаш ярашний.

«Пятилетка кхоалагіча шера дуккагіа ялат - лаккхара», яхача оазлоле «Хьайна хозр кымчой хьехах» аьинача рубрика кіал кепатехача. «Деанз: творчествон говзал лакхъяран» яхача статья тіа дуьш Адыгейпа Теучежки район на «Октябра» колхоза хьалха латтарий шерра-шера дика ялат хьчкхьалара опытах.

Кьилбаседа-Хіарий АССР чаете Пригородни районна хьалхарча секретара П. Тедеева «Ялат дуккагіа доаккх оаха» яхача статья тіа дуьш районна партийни организаце социалистически деххараш кхоачашдара тіехьа доаттабеча кьобсамах, льутташ пайда эшаш лелаара, ялата тайп-тайпара культураш кхеара технологех, лаьтта леладеллаата цар кьъегамах дІаьхоячаш долчох.

Дуга леладеллаа пайда эшарсба Ростовски областе дуга дика хьукъаваза опыт юкъара «Лохельярд Дона бистера дуга» яхача Цымлянски районна «Романовский» совхоза директора Б. Халийен Персиановски опытни станце вокхгіатІа волча Іилман боллхочун И. Зюбинен статьях.

Чоаргіа теркам бен дуьш журнала тіа хиш деххача лаьтташ

«Сельские зори» яхача журнала редактор.

ТАХАН-КХОАНА ЯХХАШЕ А...

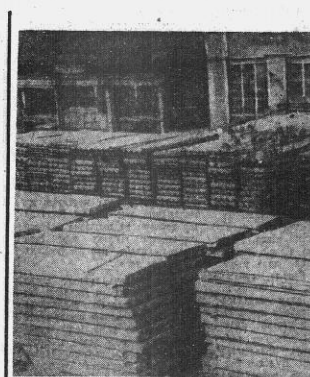

Нохч-Піалгіай гІишлошъеча управленеча чуйоагІачча Грозненски ашыкбетона конструкцеп заводза цехашта юкъе йокххагІен дикагІен лоарХіаш юр цоллагІча цоха коллектив. Уьш тІехьарча шерашка йоозарбоаиаш туьрденнай из. Цхьаьккх бутт дІабоаллац цунна паччахьалкхен деххар тІа ца дусаш. ДІалаьтача цера плаш тІашна кхоачашлиначар. Цох е йоагІа вьзолаш а ю- тептта кхоллагІча шера плаш тІехкхоачашье, тІадаца паччахьалкхен деххар тІера дІадаккха лаьрХіар цех боллоша.

Цхьаьбакъа цар деша дош чоагІа хиланзар. Бетта-бетта паччахьалкхен деххар тІаьусар царна. Фуд-теш уьш тІехьхьара хана ишта цеха коллектив хуьдаьлар, цуьл деррига техніко-экономически цхьоахмаш да тІехьа эсалагІа хулаш латтилга.

Цун бакъанаш дукха да. Хіара шера дукха болхлой дІаьбуьллаш хуьлу. Пагатъ керда говзалвер, цул совгІа кІира болх ца еш. Цуьл совгІа кІира болх ца беш болхлой баглаьр а тІоаГІа эсалагІа хулаш латтилга.

Цун бакъанаш дукха да. Хіара шера дукха болхлой дІаьбуьллаш хуьлу. Пагатъ керда говзалвер, цул совгІа кІира болх ца беш болхлой баглаьр а тІоаГІа эсалагІа хулаш латтилга.

Уж довзийтарга вай шоана дІаьхо. Уьш деношка тха редакце телефон техар цеха боллхочу, шиЙ тайпана цІи яккхаяьар цо.

— Массеен ди да тха цеха колдентиво кулгалгой бекъал а боьх ца бу, шоашта дуууш дола ноькъостал дар дех ах шутара цеха болхлой цІеоаГІа, — аьлар цо.

Тхо дІаяхьаьчар шоллагІча пекхе. Малав - теш редакце телефона техар, малагІа бакъанаш да-теш балха Іаттъаш дараш, хьанна кхамаьл дича бакъьхьа да-хьоГІ яхь уйлаш коята чу хьувзар. Уж юкъаГІа яьхар дуьхьал кхийтача

КЕРДА ТЕХНИКА—СВЕКЛА ЛЕЛАЕРАШТА

Мерзача овлай хьунъхьам чуэша болабалалелхьа, керда техника кхаьчий шекара свекла кхеача дуккхача колхозашкен совхозашкен.

Лаьхара овсарле йола свекла чуэша яьх комбайн хьакхьачий Днепропетровскера. Уж дІаенна Шалински района боьхамашта.

Рязанера яйтай дуккха культиватораш. Уж хьожажЙ Гудермески, Шалински, Урус-Мартановски районий боьхамашта.

Нохч-Піалгіайчен свекла лелаеча боьхамашка дика тоаьй свекла тІайоттеи чуэш машинаш, тайп - тайпара агрегаташ, автотранспорт, тракторни прицепаш.

П. ШАУЛИН.

КРИТИКА ЛОАРХІАМИ БЕХКТОКХАМИ

Чоагіа лоарХіаме да критика маІан а, цун деххар а, цун лостам а ишйса боазар.

Цхьабаоашта хет критика алхха йоазонхочоа яъьеЙ санна. Йоазонхочун яхоллаяь доагам ниЙсбу, йоах, критикас, йоазонхочун балха кхел ю, йоазонхочоа новкъостал дУ. Из-м бакъъа, амма цу деххараша кхоачалун баь критика болх. Йоазонхочун яхоллаяь санна, эгараа хьалха дешначарна лаьрхіа я критика. ДІаудъьа критика Іилмен искусствон деъьаучуьа доазон тІе датт; хІаьта критика мотта-хаттІа кечалаш-ка дьалъна из искусствон коъье йоагІа. Ше искусства дакъа хиларга хьежжа, моллагІа художественни произведени санна, партел а, халичъа а, йоахІа а, турглаа а доаш хьаа еза критика.

К. Маркса белгалдаьъча бесса, хозала чам «боазара-баора боьхонца художественно дийца-кийвенна хала веза саг. Цуьуьа критика балха кхоъье, художественни произведени тахкарчл соагІа, сурт-сибаташ дашхара соагІа, произведене маІан-тучдаккхарал соагІа, искусство кхоъеравола аьа хьобар а, цар эстетически чам кІоарггбар а доагІа. Уж деррига критика хьалхашка латта деххараш Іалъьмате чІоагІа доарХіамен бекхтокхамен хьалхарал ъсала я искусство тІагІолларл тохкаш йола критика, хІана аьъча цу тайпарча критикас къьъст-къьъста юзи произведене тема, идея, чулоацам, композици, сюжет, форма, сурт-сибаташ, дасташ, цотт. Бакъда, критико ций анализица художника тохкама идеологически, типологически, художественни специфика бацаш-ца, хьалхайъш шоайла, юзанене чоалтуьсаеча йоашъача хана, хІаьта цу тІагІоллара художника яхоллама а, цун ъьъкхоъчара вахара а дакъе дола доарХіаме философско - эстетически маІан гучахоаккхача хана критика цин яхоллам а хуьл доарХіамен саъьордамех.

Цйй бекхтокхаме декхараш яхоачашде дерхІан йола критика теоретически-эстетически боазам дакъа боаш хиле еза. Из боаьъ ца хІаьта из тІахьожам боацаш ца хьабена ишъь хІотабе а, ций говзал лакхъе а могаргдан художника — критика дарда тІа, критика маІанца хила бёза. КІоарггеи бакъе йолча критихах — из мелла ира яле а — пайда эна харга хьежжа мара дешІайоагІергІаьч художника говзал, лаьхурдгаш цун кхоллама маІан. Цу дакъе ала деза, цхьабоаь художникаш, кхоллама чуъь царна карагІдийнна цкъадола толамаш а, ну тІагІоллара пала юкъе цар сий яйдена а хиларга, критика кхелаь дъуьлабеч, цар кхоллам критика тІраъаца оаз йиш йоаш-наш болга. Цу тайпара художникаш, цар керда хьакхолла произведенеи мелла эсала ъье а, критика кхелаь муькъабита мотгиган дуккхъ я советски къмий литературатта юкъе. Цу тІулъяло доккха эе ду ну боазоьхоъта шоашта меттел, деррига литература а. Критика кхела кІалхарбалъяча, критика аІатІа ца кхоначча йоазонхочоата новкъостал дулургдан критика, шулъуьш цар гоьзал тІехь-тІехьаГІа лох а лургъя.

Вай замано дІалехачуьа критика тІекъьайсалга белгалдаьдъ парте. Замаи хьаиташ кхоначаи ца дер — доккха айи да. Ишта этта аьъа цхьабоаьча критикашна бІкъьлу ийса йолчоа тара йолча формулаца: литературтара хьежжа, цун боарамех я критика а, яхаш. Хоьш ма дий, йоах лар, критике Белинскен баш, бакъда литературе Пушкинаш баш ба-м. Из бахьан дуъьал а туьсаш, критика боарам доъа хилар бакъде гІертачуь дуъьар кхоъбалъе йиш йолаш лаш. Литературни процесс эшаенаш, художественни произведенеи хетадаь, уж юонаш а дацаш, царех хьакъъастча дуккхача произведенеи кхъьара белгалонаш, аматаш тохкаш, царна хьежара буъьзамаш гучадоахаш дола теоретико - эстетически балхаш а хиларца дарггоанаш да. Бакъда, из лаарХіаме бола а критика, дерригача литература долча гІоЙша тІаберзабаь хила беза. Цу балхах хьаоолаа пайда лаххаГІа хуррга йолаш йолча хьукъоаваллаш ца лургхилара а, цо искусствена пайда лургхилара а тешіаме белгалон а. Пушкина шиЙ хана чуъь дуккхъасса белгалалъя, литературни процесс яшха лаьрхіа йола критика кІаргхаГІа йилами лаьрда тІа латтаГІа хила езилга. Ишта яьхад цо: «Вай хана - дерригачарга хІана дан дика йиламан произведенешкара гучадъуьла керттера кхоачамбоазар кьа ца ъьегарах латт. Пагатъа мара пиЙслан дуккхача хана яхъь Іомадарцен саббаре лахарцен къьхяна критика. Тіяккха фу хуьш ноьх? Ишта цо йолаш пай «Илмаяхоь» доарХіама дика белгалонаш хувца езача отт дукха е кІезига толаме кІаатІадахара: хьалха ІІабаъарцан харцбаРна, «керда уйлаш» кхайкаг Гіертаца, модах дола дешаш къьнъара, дуккхача хана денз доъзаш долча предметаша тарцарца и. х. а. Цу тайпарча (цъьадолча дакъе беабуучаеча ала йиш йолча) нечалаша цхьа гІа а Іилмаш хьалхадиган, «шекоин харцдарен уйла» чуйоссийт баьдеи эсалеи долча хьэькъалашка, хІаьта боьхонца дийнан хІетамех дола нах гІайГІане бутт. Уж Пушкина дешаш тахан а шоай мах боанза, доарХіаме да.

Ю. БОРЕВ,
профессор, философски Іилмай доктор.

ЛЕНИНА ВАСКЕТАШ КХОАЧАШДУ

Фестиваля итогех лаьца дунца аьина дийхар АПН корреспонденто Дерригдунен Х-ча фестивале хиннача советски делегаце кулгалхочуьнга, ВЛКСМ ЦК хьалхарча секретараца нов. Е. М. Тяжельникова.

— Берлине чакхъьаьнача кагирхой студентийн Дерригдунен Х-ча фестивалаьч хІун ду хет?

Кагирхой студентийн Дерригдунен фестивало хІара дакъалоацначун лег чу доссадалур дешашца дунца хала да. Ала мегаргдолаш да Іалъьмате боаьъа, чуоланан кІоарга болаш, дунен прогрессивни кагирхой тІехІкха форум из хилар. Фестивальн гІулаьх кердача, кхы а лаккхагІча лаГІа тІа даьккхар по.

Фестивала керттера белгало яр цига дакъа лоацаш барш дунен масса йолча мИнгера бахьха хилар. Цига дакъа лоацаш бар масса-сайоотча континентий кагирхой пикколаш, тайп-тайпарча политически, идеологически партие анкалаш — кІонга коммунисташ оцисьлисташ, демократаш оцбеларалин, радикалаш католикаш.

Империализма духьала лоаттаде «дезача юкъара» гІулакхаша, демократи, машар, социальни прогресс дегІаболаяра долча гІулакхаша боазлабер уж фестивале. Советски машара Программа толамца кхоачашъяро дикагІа оагІорахьа хуьшалаллийта халкъашца кхъера хьалаш бахьан долаш, социалистически мехкаша врахьара политика барт болаш дІахьош хилар бахьан долаш дерригдунен Х-ча фестивалъ тайптайпарча дуккхача мехкашкара анкалаш болаш а кІоначбарий цунца чІоагІа безам болаш а хилар.

Деррига дуне «шийлачу тІемагара» кхоккам кІадблагара доалача, тайп-тайпара социальни строй йола паччахьалкхенан машара йоалаца исторически гола тохача хана дилар Дерригдунен Х-ча фестивалъ. Из а цун керттера белгадо ю.

КПСС ЦК Генеральни секрета ра Л. И. Брежневен, Крыме йІагІахьийтача дакъа лоацаш хинача социалистически мехкий коммунистически болхлойн партей кулгалхошна яхьийтача послание чІоагІа лор ураоттадир Дерригдунен Х-ча фестивале дакъа лаьцарий. Цу тІа чІоагІа кІоарган ДІакхетабеш - дІалъьйлар дунен прогрессивни кагирхой «мугІарш дІахо а вІашагІтохара дола, кагирхойн студентийн империализма духьалара гІирг чІоагІбара дола керда навъяш.

Фестивало тешаеш хьакъехар дика дегІаена социалистически общество хьалъара, кхоъа тІехье кхетарра Германски Демократически Республико лаьра хелачиан, Германски Демократически Республика дуне тІара машар чІоагІочу дакъа лоацаш уж хургхилара.

АПН.

МАШИНА ЛЕХКАРАШ—БЕРАШ

Улица дехьеи , сехьеи валара азбука вейна махарра дас, наиве бІарг-Іунал а деш Іомаю. Цхьабакъда, цу хьакъехъа царна хоьшт дар сел духха-м дан, хІаьта керттера царна хоьш йола бохьо я «Улицагіа дехьа воалаш, хьалхаГІа аьрдехьа хьажа...».

Азербайджански ССР г. Кировобада автописпекторашта хетачох, бераштта улица тІа лелара бокъонаш Іомае еза 5—6 шу даьлча гІене. Из я цар дуккагІа машинашца безам хула, хьалхара берий велосипед, автомобиль парна ййю ха.

Бакъаъьа хургдеций гонкашкеи берий майдашкен ца а еш бокъъонца йола тоннелаш, светофораш, регулировщикаш, тІаьш долча городже йича.

Кировобадски горисполкомо йштта йола городок хьалъе аьинз 20 кІор сом хьакъоастадаьд. Города кхъкъе берий автогородок хьалъара даьттан лакъа денна, из шенцаьл, светофораш, шлагбаумаш машинашкара переезжаш, автозаправочни станцеш, улицаш, тротуараш яккхай, пакъъьатта хьакаш оттадаь, массейтта бера машинаш яйиай. Деррига балхаш автописпекторе болхлошна цхьаьна чакхдаьхат. Бераш бокъхача безамца уж автогородоке. Автомобилистеи гІаьлогеи лоьзарал соагІа царна хозаттеи да, шоаш деш дар пІейкаштта лархар. Геттара рьаьа хул уж дІамигача перекрестка тІа Кировобада дикагІа воала ши метр лаьхха воала регулировщик Фаридун Гасанов латташ хІча. Цо Іомадаьд бераш нажъа хьараваш дезвз, регулировщика бе йоаллача гІаъах мичахьа ваха веза, ишта кхмдола хІамаш.

Автогородок дахъьала деша даьа ха хьатІа це яхьаЙча беранта ъь я. Дешархошта улица тІа лелара бокъонаш жилищно-эксплуатационни контораш йолча, школашка Іомаю. Уьхьаа царна хьлхаш хул госавтоинспекце болхлой. Ишта болх бар бахьан долаш бераштта нажъашка хуланз долда хатарш кІезиларг. Городской исполнительни комитето автогородок шеръяра кхы тІа а ахча деннад. Цига хьалъерйолаш я стадион, деша даьа фильмаш кьохха, кхыйола мероприятеш нажъашка лархІа кІиотеатр.

г. Баку.

Расим АГАЕВ,
АПН корреспондент.

Ахкан салоІилга юкъехьаьчаь, Туризм тІера бола дукха эзаран Волга тІа гІолла нажъа бьаьна ба. Хіара денна Саратовски порте кемаш сеа.

Уьш шера Саратовски нажъа бувларен экскурсейн бюрос 600 эзар сага Іилмаш дергда.

СУРТА ТІА: туристски кемаш Саратовски хи тІарча вокзале датт.

Ю. НАБАТОВА сурт. ТАСС фотохроника.

«СЕРДАЛО»
3-оагІ, 23 августа, 1973 шу.

Керда трактораш арахецара

ЧЕХОСЛОВАКИ. «Зетор - 12011» опытни серех йола трактораш арахийдай (сурта тІа яраш) Брненски тракторни заводо. «Зетором» дуккхача «дезала» из викал предприяте коллективо хьанъя Польшерча «Урсус» яхача тракторни заводаца цхьана. Керда машинд 120 говрд низ болаш я. «Зетор - 12011» яха трактор серийно арахеца йолаергъя ер шу чакхдоалаш.

ЧТК — ТАСС сурт.

ГIАЛАМ ЛОРАДАР— МАССАНЕ ДЕКХАР

ЙйслагIча пятилетка Директиваш тIа, КПСС XXIV съездо къаьстта теркам тIабахийта белгалдьккхад Iалам лорадари цун ресурсаш дикагIа пайда лургблоча тайпара лелаяр бокъха лоарIам бола гIулакх дола. Из дош дийнад 1972 шера сентябрь тIе тоха хиннъча СССР Лакхенъарча Совета биллагIча сессе а.

Халкъа боахам дегIабоагIача лард я вай Дьйхи долахула йола Iалама ресурсаш. IIIайта советски материальни культурни рижкъа дуддухьа ъхаст бе Iалам аьлча а нийса хургда. Цудухьа из лорадар, цун гайзаш пайдаца хьайбар — керттерчох цаI да.

Халкъа эстетически, культурни хьашташ ецохачIадора, сага вахар кхы а хозагIа хилийтара, цун патриотически уйла лакха лоаттаяр тIехьа тIоаIа пайдане я Iалама хозленаш: гонназхара фо, лаьттан тIехь, хий, пай лакхе маалзара лорадар. ДIахача заман чухь сан бекхалтIа 100 тайпа хьайбаI, бакъий фу ъъдаьк, хIанз а кхерам тIа болаш 400 тайпа хьайбъ а да. Цудухьа дер тIара къоабал а деш тIаийдад РСФСР Iалам лорадарах дола закон дерригача советски халкъо. Из закон дизза ецохачандора къаьстачIой тIехьахьа Йохчи-ПIалгIай АССР Министрий Совето, облсовнорца президиумо, ВЛКСМ обкома бюрос 1964 шера декабрь бетта шоай къаьстIача сонам тIа/ кхайкъаьл дьа Iаламца ленински гIулакх лелорадара социалистически яьь йоаржкае аьнна. Цу тIаьхьазмо белгалдоаккх вай мотт-тел вайна тIакхуьйш йола тIехьехнаш а Iаламо ieш долча рузкъах кхуьрIбоIга.

Бакъда, ше долучча тайпара Iалам вай дитача хала хургдар промышленность, юрта боахам, кхъяьла доакъош дегIадоаладе, хIана аьлча Iалама дуьхьаленашца юьзенна у ж.

Йоккха перспектива йолаш я вай республика дуга, кхайкъа культурашца дIаера керда лаьтташ баларгзаде. Цул совгIа IIаьхий флорен фаунен а я. Оахкарйб 35 проценташ млекопитающа яраш 44 проценташ я вайцига.

Цу оахкараште юкъе да бокъха мах болен нагтахь мара нийс ца луш хьайбаш; дагестанаш хьагI, безоарон бож, сай, акка хьакхъ, зубр, могалаш, бIаранщуарг, дукъха кхыдараш.

Моттигерча хьаланка уж дIа дIатарлуш хилара пIаштIехьдоалийтаргда царна селекционни болх барца цIагIа леладелча хьайбашца уж аде. Цу гIулакха лаьрхIа зоологически заказникаш йай вай республике. Уж я: Веденски, Советски, Урус-Мартановски райониика. Царех цаI Ассинске а я. ИхьабакъаIа, цар болх бу дукха ха яле а дукха хIама дац эргадоалаш. Масала, цига лорадеш дола акха хьайбаш промыслови боарамга дIахIахийтадаш, браконьерашца дерттIа къоьвлам лоаттабаш, чIхьаралыйй боахам экономически дегIабоалабара а дукха хIама дацца.

Къаьстта теркалде дезаш да цхьа хIама. Из да цу заказникашка зуламе долеи пайдане долеи оахкарйб боарамагIа леладар. Масала, Старо-Сунженски заказник декхарийла я фазанаш дукхагIа ебае. ИхьабакъаIа из декхар кхоамашце йинн йолаш бап пига, Iалиа ъъла хьагIам боацийнаш дукха бертий, акха цискаш, дакъаъдуаргаш, енотовидни жIалеш, хIаьта ишшта браконьерство а я цун территоре тIа. Цу тайпара ха хьал тIа я Веденски, къаьстта Советски заказникаш. Йоккха я цу шоллагIчун территори, цул совгIа егераш бахачара гьяна а я из. Цудухьа тамаш — а ши егорел кастагIа браконьераша дукхагIа зуламаш цу ха я октябрь, ноябрь, декабрь, январь берташ. Цу хана чам болаш ухь акка хьайбай духл, дика хул цIока. Цудухьа уж ну хана чIоагIа лорадеш деза браконьераша лира кхоьсам а лоаттабеш. Бакъда, егераш тIа ъъ помещенеш яц заказнике.

Массеки шера Iалам лорадара болх дерригIа лоаттабоIга хIанз Йозе йиш хургьа цига.

1969 — 1970 шерашка дешна маьхаш тIадеттала доладеннад промыслови бекха. Цудухьа бокхача доарIаме да республике клеточни оахкарйб дебдар. Из гIулакх теркал а даь Йохч-ПIалгIай АССР Министрий Совето 1968 шера июнь бетта ше баьча солам тIа лоьман моттигапка норковни нутриеви фермаш хьаййлаача бакъъхьа йолга белгалдаьккхад. ЦIухьабакъа, сонам тIара яхь да-дIохо дьяьнгдан гIулаях. IIIайта из хьаллана а IегIадоалале а дезар паччаьхьалъхьа чIхьархий писпеши я. Цу гIулакха мел ша ъъшташ долаш да цу инспекце доалахьа: болхлой штат, транспорт, къьзар, IIIайта цун керттера декхар да Iалам лорадари цун ресурсаш ткомбоацаш телка на яйтари. Из ткоачашце пIаштIехьхарца нагахь сапна цаь Iаламца тахаддаш бупам лоаттабоIга.

Бакъда, ух тIехьарча хана из болх дикагIа бу инспекце болхлоша, духкагIа я ъулаш гучадьа-хл моттигаш. 1972 шерарча СССР Лакхенъарча Совета Президиума указо бекъе до паччаьхьалъхьа тIаьхьожам лоаттабоIга рес-

Доазол дехьара

23 август—Румыне Къаман цIей—кортамукъалеи Ди

НОАХАЛГАРА НОАХАЛГА

Сибину яхача города къъьнарча майдена плиташ тIа, 61аь шерашкаъь латтаяч ха тIа отгIаьча вIонна кIал тайп-тайпара бассарапша дьь бериЙ сурташ. Цхьанъена тIара вокхан тIа а йодаш «Иръзенна хьеж со цхьа тамашийна хоза дехкача сурташка. Ерыш я кердача заводш ловзкаьн ъь фасадаш стайеаш тIара Iодола хоза кемаш; роаш дегIа керда ужина; лагерера пионерски костер...

Ишта ъьалхашка отт эгIара къоьпIIоIгIона бахача наьха бIагташа яйна пун социалистически дунен массе оагIорахьара хIанзара Румыни, кердача вахара 30-ча шера чуена йоаь Румыни.

Город йийкъа ша Iеш, хIаьта пун йоккхагIча иредприяте — «Независимость» яхача еачча машиностроение завода неза. тIехь дIа-ъьа екъ Сибину ююкъе IIолла IоIоагIача Чибин оагача ливо. 1948 шера национализаци яь, юртбоахама IIирс арахенаш дина из хIамига завод къъьнарча сурташ тIа мара биса ш хIанз. ДIадахача ткъаь пхиъ, шера чуь продукци арахенилгга дикка эргадьаьккха тоаль предприят, снъчача темпашца дегIаух. IIIайта укъаза хьаю химически, металлургически, кIор боаккхача промышленноста, гIишлой индустриа лаьрхIа оборудовани.

— 15 дийнах хIанз оаха арахет, бIеоччача 1948 шера хIиттар миссез продукци, — лууш шиЙ къъьстача вахарца ткъо шу совгIа йола ха завода дIаенна волча технически директора Дорин фулеа. — хIаьта 1975 шера— хIанзарчуца пийсйча — шохха ладамъьаргга хьаьи йола продукци. Тха продукци экспорте э йода, поиагIгIар — социалистически мехкашка. ХIанз, масала, СибагергIара мехкахьата промышленна оборудовани дIайбохьийташ да тхо, йовзаш я тха продукци иштта ФРГ, Итале, кхыча капиталистически мехкашка.

«Независимость» яхача завода хоаюе ловзаенна я социалистически экономически интеграци деIаахарца. Директоро маяхара, из да, кооперировани ен — СССРца, ГДР-ица, Польшица, Чехословакеца еачча машинострокерца бувзамаш айхха чIоагIдеи дела яхилга. ХIанз СЭВ заказаш металлургически оборудовани хьара гIулакха болх беш да заводе. Ткоачаш хуолаш лаьтт болати чоии лолладеча иехашть лаьрхIа оборудовани арахенара ГДР-ана ихьапа специализани слга.

«Независимость» яхача заводе къъьхьегаш ва ихи взар совгIа болхлоп гIулакхера саги. 1975 шера ворхI эзарнел дукхагIа хургба уж. Заводе болх бош йолча профессиональни школаш, техникумо, мастеращта лаьрхIача школа шера торопаи хьаелл лаьхь гошаш а.

500 совгIа тайнара тIехьиъхьа дувхаду-барзкъъни — кхалиьха, маIача наьха, берий дар арахийцад фабрика дIадахача шера. Уж я 6,5 миллион экземпляр. Моделаш дукхача тайпара хилар — керттерча дIадекхарех,пал. Цу гIулакха тIаьхьожам лоаттабоIга дIаьрхIа бола творчески отдел. 1974 шера бIаьстан-ачкан халеп гуйран-Iан замалахьеи йола керда моделаш кийчье йолленнай из хIанз. Отдела сотрудникаша болх бу изобразительни искусствай Институтерча художникашца бувзам а лелабеп. Цар могаъь моделаш белаш хуьлаю хIама боацаш дика товш хиларцен къъьстан орнаментех къетамца пайда энарцен.

СССР-е экспорта хьадайтача товарий отделе болх беча Мария Козмис дуьш, советски заказникашца «Трикодава» долча айхъача бувзамех. Фабрика юкъаенна я 16 базеца — Москве, Ленинграде, Новосибирске, Саратове, Кишиневе, Баку, хIъча городашка, Духха ха йоаццаш «Трикодава» Москве гойтар моделей керда йоккха коллекци. «Разноэкспорт» яхача советски арахьарча торгонле объединенneца барт бир цо барзкъъл керда партнер яйтаргIоалаш.

* * *

Йолаш я румынски темпаЙ духкала характеристика. ХIара итт дийнахъ — цхьа торгоп кема, хIара кхаь дийнахь — бруш тоха установка, хIара бархI минута — тракгор, хIара ше минута — легковой машина... Йолаш я хIъьта, нагахь сапна ишшта заз йийи яле, ну темпаЙ дикала характеристика я. Сона из яйзар Румыне гIолла дIа-хьа вижь бешцы цун нахаш ошашт ъьетаъуьш со лийпача хана. Из да керда вахар хьаддара новкъа дапн дIахьалхашка пахен советско-румынски пIаши гIулакхаш делагдеча чIоагIдеи массова гIерташ хилар.

...Социалистически Румыне тахаиарча ден мозаика йолча, Сибину майдан тIа дьяча берий суртанташ кIоанна яха алюминиевни комбинат — социалистически мехкашка экономически интеграци хулаш хилара масал. Цун техашка мехка хьаьча машиннина цхьаь СССР-ен Чехословакерен ена техника латт. Цун публикайскин, краевой, областной, районни органаша тхьарахьа бокъонаш телхеачарна администратривни комиссей цуранийца а довдаш шпрафаш етта. Цудухьа йинза бокъо йолаш я чIхьархий инспекцеи, хIъьта цунга хьежжа Iалам дика довааш, из дезаш бола нах юкъеза беза цар шоай балха.

Оахкарйб дебдара чIоагIа кхераме да ихьадолча боахамана харцахьа яхохимикатаи отгар. Чхьархий промыслови хьайбаш дукхагIа йола моттигаш цу боахаманта юкъе а я. Цудухьа цар деккар да доагIгIача бесса оахкарапгга гIулакх дар: Iана замалахь кхаба, цар ха йоаккха кхоаленаш лорае.

Iалам лорадеча хьинаре дакъа лана денхарийла я школаи. Лешархонта тахаддаш хьалладаьха деза Iалама хозленаш лорадар волий гIулакх хинна а из Iеш ханза. дагIоала гIулакх долига а. Ботаника, география, зоологе, химе, литература урокашка дешархой Iаламчара безам совбаха беза тхьархоша. Цу дакъе лиха болх бу вай университете. Масала, биолого-химически факультете лелача студенташца «Iалам лорадар» яха къаьстта купс хьех. Мехкадыта институте, химико-технологически техникуме, профтехучилишашка бакъъхьа яр цу тайпара курсаш хьайийлача. Цул совгIа Iалам лорадара агитпропна - массови болх бIаь юкъе-ъоа махулла дукхагIа студенташ.

Iалам лорадеча чIоагIа пайдане да гIолошка дукхагIа гьяьнаш дIаеIагIа. Ше га дIаегIа сар цIаь, кха ъьожаргIаш кхыйола га толхе.

Дика традиции хинний махбог-лехьарча къаьмий — сар ваьчча тIехьагIа цун хьамара га йогIаш. Из традиций вай пахане юкъе йоалайча дика яр.

Т. ТОЧИЕВ,
биологически Iилмий кандидат.

МОСКВА. «Универсиада-73 — Дерригзлуен студенчески ловзараша хетаяь «Спорт къьнабаь-рий искусстве» яха выставка хьайийлаеп художника Цlагlа. Цун экспозице 300 гарка живописа, графика, скульптура, декоративно - прикладной искусства произведенеш я.

СУРТА ТIА: «В. Третьяков» скульптурага ъьожаш ба выставке бъьккарап. (автор. Франгулян Георгий, Москва).

В. ЧЕРЕДИНЦЕВА сурт
ТАСС фотохроника.

КХОХКАМ ЛАЬГIЛУШ БАЦ

САНТЬЯГО, 20 август. (ТАСС). Мехка чу низкъала этта политически хьал лерттIадаккхара де мел леза гIулакхаш деш я Чилере правительство. Ахтгехьарча низаша шоай махулла духьале ешше а, тоалахьа грузовикаш йолчаь яьча законах йоацеча хьабаствене лакъа доадзарадкара автомобилаш хьайоахаш я. Машинаш цIалу вонноки доакъоьта кара хургIолаш, автомобилаш цецача воеияй ка оттаду Мадарра яьча лерттIа лел столицера автомобильни транспорт.

Цунца цхьана правительствое де дезар цу тIехьарча хана пеяце возрожень террора тагIе похатохьара. Къамаи конгресце дIахьхийтаб, мехка чу общественни порядок телхеача зуламеча элементашта боагIгIаи бола бекъе бе Iаьдалаита бокхий бокъонаш з луш, чура кхераялеп хьакъъхьара закон шеоделга белгалдеш йола законопроект.

Духьхал ух тIехьарча кхалдиъ дийнах автгехьарча цIаьзша IIаштIехьдьякхха 70 совгIа тIадатар, цIеноаи лелхийтар, кIадоала зулам. Цхй меххийтаи керда зулам дир шоай доалахьа грузовикаш йолаш бараш тIалатарах: зийра МОПАРЕ транспортникий патриотически болама столичин отделеех цхьанне кулгалло Оскар Бальбоа Кампос. Хоши махлара, МОПАРЕ-ра зойилеш хиланзар шоай доалахь грузовикаш яраша къамаи духьала яьча забастовке лакъа лоацаш, хIанз а мухь дIа-хьа кхуьлаш бе уж.

Цу зуламо эгIазбигап пепбьхан ба къъьгамкой. Чиле чуера Гулаяхий министра заместителе Даниэль Вергара «IоагIа хала хеташ дийнаи реакционни бандинташа Оскар Бальбоа кер. Къы террористически зулам дир Сантьяго болллой районех цхьанне-ча моттигерча Iаьдала ваьала. Тито Палестро цIеп юхе бомба экскъйтар.

Мадарра аьлча, цхьаьнга къийле йоацача реакце оагIорахьа бамнеб опозиционни христианско - демократически партеца кулгалду цхьаболча деятелаш. Цун ъьтехьагIа ткъамо, «демократех» тайп-тайпара дуьнен къамаи гостара а дахьа, шера аьлдайаи шупек кампани йоаржкаяьй правительствена духьала.

ПОЛЬША. 60 йоккха объект къъьнбоIгIа. Кlонинск яха алюминиевни комбинат — социалистически мехкашка экономически интеграци хулаш хилара масал. Цун техашка мехка хьаьча машиннина цхьаь СССР-ен Чехословакерен ена техника латт. Цун бедаа венгерски глиноземе я.

СУРТА ТIА: комбината цхьаь нехе.

ЦАФ—ТАСС сурт.

Редактор Т. А. ТЕБОЕВ.

1966 ШЕРАРА З ПРОЦЕНТНИ ЧУРА КХАЬ БОАГIА ПАЧЧАХЬАЛКХЕН ЗАЕМ

1973 шера 15 августа гор. Клайпеде довзаьча заема кхаь бочач 57-ча тираже.

СПРАВОЧНИ ТАБЛИЦА

Кхаь бенаб эзема ерригача шовзткъеп шин разрядерча серийн облигацийн ухк номерий:

Серий №№	Облигацийн №№	Бенача кхаьжа боарам сомашца	Серий №№	Облигацийн №№	Бенача кхаьжа боарам сомашца	Серий №№	Облигацийн №№	Бенача кхаьжа боарам сомашца
100563	06*	1.000	131862	38*	500	168519	48*	1.000
101354	11*	1.000	132628	40*	500	168526	49*	500
101587	1—50	40	132760	40*	500	168702	30*	500
101755	03*	1.000	132765	34*	500	168796	46*	500
101940	1—50	100	132962	48*	500	169042	1—50	100
102180	1—50	100	133723	02*	500	169294	25*	500
102384	1—50	40	134430	1—50	40	169351	32*	1.000
102511	37*	500	134896	23*	500	169847	39*	500
102892	06*	500	135209	22*	500	170016	13*	500
102962	34*	500	135587	05*	500	170120	1—50	100
103262	1—50	100	135635	1—50	40	170499	45*	500
103769	1—50	40	137579	1—50	40	172633	34*	500
103807	26*	500	138082	46*	500	173315	33*	500
104198	12*	500	138571	09*	500	174095	28*	500
104515	1—50	100	138716	39*	500	174428	29*	500
105816	36*	500	138978	34*	1.000	174691	1—50	40
108374	21*	500	139830	24*	500	175155	27*	500
108548	14*	1.000	140753	1—50	100	175353	31*	500
109083	34*	500	141249	16*	2.500	176731	09*	500
109422	28*	5.000	142762	44*	500	176736	33*	500
110285	36*	500	143728	23*	500	177091	1—50	40
111448	43*	500	143821	1—50	40	177338	19*	500
111584	1—50	40	146055	25*	500	177386	28*	500
111849	44*	500	146381	27*	500	177404	1—50	40
112197	19*	500	146537	13*	500	177610	1—50	100
112240	1—50	40	146998	11*	500	178177	1—50	40
112322	46*	500	147141	1—50	100	178805	06*	500
112453	03*	500	147520	20*	500	178812	50*	500
112751	11*	500	147537	1—50	40	180169	31*	500
112835	1—50	40	147546	30*	500	180334	23*	500
114199	32*	500	147930	1—50	40	180408	22*	500
116632	22*	500	148235	20*	500	182391	06*	1.000
117187	1—50	100	149010	17*	500	182713	16*	1.000
118219	04*	500	149575	40*	500	183174	13*	1.000
118384	02*	500	149597	11*	2.500	183486	05*	500
118603	1—50	40	149739	29*	500	183634	1—50	40
118704	10*	500	149831	1—50	40	184185	1—50	40
119559	39*	500	150027	1—50	100	184260	15*	1.000
119986	1—50	40	151375	35*	500	184822	1—50	40
120826	40*	500	151473	1—50	100	184846	32*	500
120872	23*	500	151779	39*	500	185395	37*	500
122094	1—50	40	151955	25*	500	187966	18*	1.000
122220	02*	500	152893	29*	500	188857	30*	500
122697	1—50	40	153021	15*	2.500	189685	25*	500
124521	1—50	40	153046	05*	1.000	190344	1—50	40
124678	39*	500	153728	17*	500	190477	23*	500
124779	1—50	40	155153	24*	1.000	191033	50*	5.000
124977	21*	1.000	155821	07*	1.000	191575	46*	500
125035	17*	500	155825	10*	500	191885	25*	500
125821	18*	500	156474	35*	500	192384	42*	500
126078	11*	500	157606	02*	2.500	192816	37*	500
126484	49*	500	159048	45*	1.000	193290	16*	500
126528	01*	500	159962	1—50	40	194565	1—50	40
128310	03*	500	160868	1—50	100	194991	37*	500
129033	1—50	40	162514	09*	500	195280	1—50	40
129338	33*	500	163441	05*	500	195768	31*	500
129386	1—50	100	163624	10*	500	197415	1—50	40
129724	13*	500	164656	41*	2.500	197988	15*	500
130003	42*	500	164688	1—50	40	198032	1—50	40
130545	31*	500	166422	21*	500	198688	08*	500
130738	1—50	40	166459	31*	1.000	199074	25*	1.000
130909	1—50	40	167236	08*	500	199920	1—50	100

*) Цу серех йолча вокх 49 номерах хIаране 40 сома кхаь бенаб.

Таблица тIа хьалъехаб тIъьъь сома маьха йолча облигаце маг. Иту сома маьха йолча облигацин бенача кхаьжа ва ду.

Бенача кхаьжа юкъебIьъаб кхаь бенача облигаци шийд яр.

Йохч - ПIалгIай АССР госгрудсберкассейн госкредитен Управленин.

ТЕЛЕВИДЕНИ

23 август

I программа

9.30 — Передачай программа. 9.35 — КерлаагIаш. 9.45 — Денкорзоите «Космобайор маршрутаца». 10.15 — Ловзаран «Бетанаш кIа тесаш». 10.45 — Телевизионни художественни фильм «Ирсанаш». 11.45 — Спортивни арена. 12.30 — Бесбола телевидени. Музыкальни вIашаттIехьтар. 13.00 — Бесбола телевидени. Академически гребле. Фин Енисна чемпионат. КIалхат. 15.00 — Передачай программа. 15.05 — Денкорзоите. Цхьаьна яхача жIалеи леладаь тамашийна IIIаьшпа ша. Телевизионни художественни фильм. 7-гIа серя. 15.30 — Денкорзоите. «КерлаагIаш лоларадеп». 16.00 — Iилма — тахана. 16.30 —Фильм-концерт. ГIIСС — Чехословакин дуьне-ъоаьнарча хозяйствен. Оборонни. 23.30 — Денкорзоите. «Универсиада-73». 23.45 — КерлаагIаш. Передачай программа.

II программа

18.00 — Йохч-ГIалгIайчу гIолла. Информационни программа (орсий, IIаьхий меттаза). 18.20 — Хозяйка, ренга, ша. 18.35 — Документальни фильм. 18.55 — Керте латтаяч сайле. 18.55 — «Детгиздан» яха 36 тIа дола книжурица. 19.25 — Къъьстача колхозница юкъе атестически хетташа мах кIебар. КПСС-ан Назранийчу районан секретара Гандалоева выступлени (гIлагIай меттаза). 19.40 — Йолаш, берап. 19.50— «Майданан ялача» яха халгIарийн Йохч-ГIалгIай веччаьхьа кIеп ансамбл концерт.

24 август

I программа

8.30 — Передачай программа. 9.30— КерлаагIаш. 9.45 — Денкорзоите «Пионерски акка». 10.10 — «Бетастан вуранга белгалдар» яха телевизионни художественни фильм. 9-гIа серя. 11.35 — Эзар яхача кIоанчадеп а. 11.50 — Шахматни кIоанчадеп. Бесбола телевидени. Музыкальни вIашаттIехьтар. 13.00 — Бесбола телевидени. Академически гребле. Фин Енисна чемпионат. КIалхат. 15.00 — Передачай программа. 15.05 — Денкорзоите. Цхьаьна яхача жIалеи леладаь тамашийна IIIаьшпа ша. Телевизионни художественни фильм. 7-гIа серя. 15.30 — Денкорзоите. «КерлаагIаш лоларадеп». 16.00 — Iилма — тахана. 16.30 —Фильм-концерт. ГIIСС — Чехословакин дуьне-ъоаьнарча хозяйствен. Оборонни. 23.30 — Денкорзоите. «Универсиада-73». 23.45 — КерлаагIаш. Передачай программа.

II программа

18.00 — Йохч-ГIалгIайчу гIолла. Информационни программа (орсий, IIаьхий меттаза). 18.20 — Хозяйка, ренга, ша. 18.35 — Документальни фильм. 18.55 — Керте латтаяч сайле. 18.55 — «Детгиздан» яха 36 тIа дола книжурица. 19.25 — Къъьстача колхозница юкъе атестически хетташа мах кIебар. КПСС-ан Назранийчу районан секретара Гандалоева выступлени (гIлагIай меттаза). 19.40 — Йолаш, берап. 19.50— «Майданан ялача» яха халгIарийн Йохч-ГIалгIай веччаьхьа кIеп ансамбл концерт.

РАДИО

23 август

6.20 — «Юртара вахара» (гIлагIай меттаза). 6.45 — Хозяйка. 6.55 — Хаоттам. 7.20 — Республикански гIишлой обзор. 8.05 — «Дотгиздан» яха концерт (гIлагIай меттаза). 8.00 — «Кхоа тIеъъьеп» (йохчий меттаза). 15.15 — «Лакхаьнга» яха радиожурнал (гIлагIай меттаза). 16.30 — «Болхлой вахар» яха радиожурнал (орсий меттаза). 16.50 — Iилма-техникин информацион (орсий меттаза). 18.00 — Кера хозяйка (орсий, йохчий, гIлагIай меттаза). 18.45 — «Цlоаьнга, къьнарча» яха радиожурнал (гIлагIай меттаза).

24 август

6.30 — Юртара вахара (орсий меттаза). 6.45 — Хозяйка. 6.55 — Хаоттам. 7.20 — Республикански гIишлой обзор. 8.05 — Йохч - гIалгIай бекаьнгдеп (гIлагIай меттаза). 16.00—Дошкъарен кIийчена комнатаца яха радиопередаче (йохчий меттаза). 16.15 — «Дотгиздан» яха радиожурнал. Стуковоскийчу радиопередача (орсий меттаза). 16.30 Советски композиторий ширара (орсий меттаза). 16.50 — «Iилма-техникин ъулаца дахарашта дуьхьало йоаттаргба» яха передача (гIлагIай меттаза). 17.00 — Москва. 18.00 — Кера хозяйка (орсий, йохчий, гIлагIай меттаза).

ХАОТТАМ

Тахан республикен Грозиен гIоллад хуьцалун морхаи а йолаш, деIъьел тIехьагIа лоацача юкъа догIа а делхаш дI а къъькъаш, малбузенгалхара 5—9 м/сек мух а хьекхаш, республике 23—27 градус, Грозие 25—27 градус йIовхал а йолаш ха оттаргъя.

24 — 25 августе хуьцалун морхаи а йолаш, цхьацIаккха мотгиганка догIа а делхаш, байсан 14—19 градус, дийнахь 24—29 градус йIовхал а йолаш ха отта тарлу.

Метеостанци.

Газет ловзуьл шиннан, сон, цун шоаттан ломашка.

ТХА АДРЕС: 364051 г. Грозный, Ленина улица 11 (3-гIа этаж). Телефонаш: редактора — 3-44-96; редактора зам. — 3-39-11; бехтохкама секретара—3-34-33; партийн хахарех культурах отделий — 3-61-46; промышленноста отдела — 3-42-30; юрта боахама отдела — 3-42-28; письмой отделех бухгалтерех — 2-60-71.

НАШ АДРЕС: 364051 г. Грозный, ул. Ленина 11 (3-й этаж). Телефоны: редактора—3-44-96; зам. редактора — 3-39-11; ответственного секретаря — 3-34-33; отделов партийной жизни и культуры — 3-61-46; отдела промышленности — 3-42-30; отдела сельского хозяйства — 3-42-28; отдела писем и бухгалтерии — 2-60-71.

СФ05193. «Грозненский рабочий» издательства типографи, Революце проспект 7/84, Типография из-ва «Грозненский рабочий», проспект Революция 7/84. Заказ 7125 — 6600.